

Oslo, 22.10.2025

Høringsinnspill til statsbudsjett 2026:

Styrk motstandskraften, støtt sivilsamfunnet

Regjeringen påpeker helt riktig i statsbudsjettet at Europa befinner seg i en ny geopolitisk tid etter fullskalainvasjonen av Ukraina. Økt press mot sivilsamfunnet i Russland, Sør-Kaukasus, Sentral-Asia og andre europeiske land bør medføre økt støtte til demokrati og menneskerettigheter i disse områdene som er svært utsatt for russisk hybridkrig, kombinert med angrep på demokratiet innenfra. Vi må ikke glemme et hardt prøvet russisk sivilsamfunn. Sivilsamfunnet i regionen utgjør en førstelinje i forsvaret av demokratiet i Europa og Norge, og har også en sikkerhetspolitisk dimensjon.

Russland - kap. 118, post 76

Norsk Russlandspolitikk dreier seg i stor grad om å støtte demokrati og menneskerettigheter gjennom støtte til sivilsamfunn. Vi er glade for at støtten til russisk sivilsamfunn har fått en egen post i budsjettet, men behovene er store. Russland fører krig mot Ukraina, men også mot interne krefter som ønsker å bygge rettsstat og demokrati. Det russiske uavhengige sivilsamfunnet, deriblant journalister, advokater og menneskerettighetsforsvarere, lever og arbeider videre, til tross for regimets grove undertrykkelse. Det er avgjørende for et fritt og demokratisk Russland i fremtiden at endring også skjer innenfra. Norge har spilt og bør fortsatt spille en viktig rolle fremover, ikke minst på grunn av vårt naboland og ønsket om et fremtidig demokratisk Russland som lever i fredelig sameksistens med sine naboland. Støtten til sivilsamfunnet er en investering i Norges sikkerhet.

Helsingforskomiteen har i flere tiår arbeidet med det russiske sivilsamfunnet og kjenner situasjonen inngående. Russisk organisasjoner og uavhengige medier er under stort press fra eget regime, men også økonomisk. Støtten til vårt arbeid som i stor grad må finne sted i skjul eller i eksil, reduseres betydelig neste år, med nærmere 40 prosent, ifølge Utenriksdepartementet. Det sammenfaller med kraftige kutt hos store internasjonale donorer. Uavhengig presse og menneskerettighetsforsvarere er betydelig påvirket av bistandskutt fra USA og fra andre private donorer. Dette er svært alvorlig siden Russland er den store driveren i krig, konflikt og aggressive påvirkningsoperasjoner i Europa og Sentral-Asia.

Bildet av at russiske sivilsamfunnsorganisasjoner ikke lenger er i stand til å gjennomføre prosjekter og aktiviteter av betydning for befolkningen, kan vi avkrefte. Det er et stort antall menneskerettighetsforsvarere, lhbtq+-aktivister, advokater og journalister som gjør et solid arbeid under svært vanskelige forhold. De er særdeles viktige aktører for å skape motstand mot krigen i Russland, sørge for at rettslige prinsipper ivaretas, skape tro på fremtiden, yte bistand til enkeltpersoner, forsvare ofre for menneskerettighetsbrudd i russiske domstoler og imøtegå propaganda med sann informasjon.

Norge bør øke støtten til menneskerettighetsforsvarere og sivilsamfunn som er Norges allierte og kan være med å bidra til positive endringer i fremtiden.

Europa og Sentral-Asia - kap. 159, post 71

Regjeringen vil «styrke motstandskraften i regionen og motvirke de negative følgene av Russlands aggresjon», skriver de i statsbudsjettet. Likevel kuttes det i regionmidler til Europa og Sentral-Asia. Begrunnelsen som oppgis er nedtrappingen av bistanden til Vest-Balkan, og det understrekes at kuttet ikke skal gå ut over andre land/områder i regionen. Vi etterlyser at mer midler heller overflyttes til en økt innsats for land som utsettes for russisk hybridkrig og påvirkningsoperasjoner, og hvor demokratiske prinsipper er under angrep. Heller ikke Vest-Balkan er skånet for denne type operasjoner, hvor utviklingen i Serbia er et slående eksempel.

Ønsker vi å styrke den interne motstandskraften, må vi også styrke sivilsamfunnet i disse landene. Bare siste året har vi sett hvordan operasjoner har vært rettet mot valgene i land som Georgia, Romania og Moldova, og det kommende valget i Armenia. Vi ser at den russiske lovgivningen om utenlandske agenter og uønskede organisasjoner smitter over på land som Ungarn, Kasakhstan, Kirgisistan og Georgia. Uavhengig presse og menneskerettighetsforsvarere angripes og arresteres i Aserbajdsjan, Usbekistan og Tyrkia i større omfang enn før. Skeives rettigheter fjernes og lhbtq+-organisasjoner forbyes og forfølges. Sivilsamfunnet er siste skanse av selvforsvar, som kan motvirke propaganda og opprettholde engasjementet for demokratiske friheter og rettigheter. Det er blitt fritt vilt for stadig mer autoritære regimer. Det tjener Russlands agenda, og truer Europas sikkerhet.

Dette er viktig også med tanke på Nansen-programmet til Ukraina. Når Norge nå gir så omfattende støtte til Ukraina, må vi samtidig sørge for at landene rundt settes i stand til å stå imot russiske påvirkningsoperasjoner og forsøk på destabilisering. Derfor ber vi om at 80 mill. kroner tilbakeføres og tilgodeses særlig utsatt sivilsamfunn.

Menneskerettigheter - kap. 152, post 70

I budsjettforslaget understrekes det helt riktig at angrepene på menneskerettigheter og de som forsvarer dem, øker. Økningen fra revidert statsbudsjett er på grunn av valutakurser og kontingenter, så det er ingen reell økning i innsatsen. Men sammenlignet med 2024 reduseres innsatsen. I en situasjon hvor tilliten mellom land og tiltroen til en regelstyrt verdensorden stadig svekkes, er menneskerettighetsforsvarere førstelinjeforsvar for demokrati og menneskerettigheter. Dette er et av områdene hvor Norge bør stå som et fyrtårn. Vi skulle ønske at innsatsen økes i tråd med regjeringens korrekte beskrivelse av situasjonen på området.

Landenes bidrag til FNs Høykommissær for menneskerettigheter (post 71) reduseres stadig. Høykommissæren trenger finansiering for å kunne ivareta sin rolle for å overvåke menneskerettighetssituasjonen og være en aktiv pådriver overfor stater. Norsk støtte står på stedet hvil. Det vil i realiteten si at den svekkes. Norge bør gå foran gjennom i det minste å prisjustere vårt bidrag.

Ukraina - kap. 159, post 73

Vi er glade for at regjeringen øker innsatsen for Ukraina gjennom Nansen-programmet og også trapper opp den sivile delen av programmet. Norge skal være en sentral og forutsigbar støttespiller for Ukraina og ukraineres sikkerhet, men også for vår egen.

Ett av Putins mål ved invasjonen av Ukraina i 2014 var å stoppe Ukrainas tilnærming til Europa. For befolkningen som sto på Euromaidan var det drømmen om et demokratisk samfunn i stand til å bekjempe korrupsjon og maktmisbruk som sto sentralt. Denne drømmen må Norge bidra til å holde i live, også gjennom perioden med krig. For etter den, skal Ukraina igjen være i stand til å la menneskerettighetene gjelde, med en befolkning og et sivilsamfunn som er i stand til å ivareta dem.

For å oppnå dette, må sivilsamfunnet ivaretas og utvikles selv gjennom krig. Sivilsamfunnet er også viktige for ukrainsk totalforsvar og for å dokumentere brudd på menneskerettighetene og internasjonale kjerneforbrytelser for ansvarliggjøring og overgangsjustis.

[Overføringsflyktninger - kap. 153, post 70](#)

Til slutt, en kommentar til noe vi vet ligger i justisbudsjettet, men som likevel har implikasjoner på menneskerettighetsområdet. Et kutt i overføringsflyktninger til kun 100 gir minimal fleksibilitet for å kunne ivareta særlig utsatte aktivister. UNHCR ber Norge om å ta imot 5000 kvoteflyktninger. Et tall på 100 er ikke bare usolidarisk, men er også i strid med norske internasjonale forpliktelser. Vi ser en dramatisk reduksjon også i antall åpne plasser der sivilsamfunnet kan søke om overføring til de som er akutt truet og trenger asyl. Denne høyst nødvendige livlinen er vi redd for at det ikke er rom for.